

SETMANA SANTA A CATALUNYA

Les processons

Les grans deambulacions processionals són un dels actes centrals de la Setmana Santa. Se celebren habitualment Divendres Sant i n'hi ha de molts tipus i per molts motius. Quasi totes escenifiquen passatges de la vida de Crist i venen precedides d'armats o soldats romans. A Catalunya destaquen la dels 15+1 que es fa a L'Hospitalet de Llobregat, la del Silenci a Badalona, les del Sant Enterrament que es fan a Tarragona, Girona i Lleida, la de les Tres Gràcies a Reus i d'altres a poblacions més petites com Esterri d'Àneu, St. Viçenc del Horts o Tortosa. També a la Catalunya Nord es celebren importants processons com la de la Sanch a Perpinyà, que recorre la part vella de la ciutat, o la de Cotlliure.

Un dels actes més representatius i coneguts d'aquestes dates és la famosa **Processó i Dansa de la Mort de Verges** (Baix Empordà), que es fa la nit de Dijous Sant. És una barreja d'escenificació teatral i deambulació pels carrers que presenta diverses escenes de la Passió de Jesús. La seva singularitat radica en la Dansa de la Mort, un ball únic al món on el so sec dels tabals acompanya una comparsa d'esquelets que salten acompassadament a la llum de les torxes portant diferents símbols que evocuen la mort.

Les Caramelles

En molts pobles catalans és molt comú durant aquestes dates veure sortir al carrer grups de cors cantaires celebrant la Resurrecció de Crist, la Primavera o fins i tot, les virtuts de les dones. Són les Caramelles i visiten cases i masies cantant tota una munió de cançons de caire alegre i festiu, portant una perxa amb una cistella penjada al capdamunt, ja que després dels cants són obsequiats amb productes artesanals i menjars diversos com ous, dolços i botifarres.

MONA DE PASQUA

Perquè se'n diu mona de Pasqua?

Antigament, l'arribada de la Pasqua significava el retorn a la llibertat de menjar després de la Quaresma, una època de reflexió i penitència. D'acord amb els preceptes cristians, el dilluns de Pasqua es convertia en una mena d'experiència catàrtica on els plats s'omplien novament de viandes. Joan Amades referencia aquesta tradició al Costumari Català, els volums on es detallen els costums de les terres de llengua catalana.

Durant el dilluns de Pasqua era obligat, diu Amades, menjar, per dinar, "carn de xai o de moltó" així com altres menges com fricandó o el tradicional "platillo".

De postres, el Costumari indica que "era consuetud menjar mona". En aquest sentit destaca que a les cases on hi havia mainada es menjava les que els padrins entregaven als fillols mentre que en aquelles on no hi havia nens, es compraven.

A gairebé tot Catalunya és tradició que el padrí de bateig o l'avi regalin la mona al seu fillol i nés el Diumenge de Pasqua, en principi després de missa, tot i que actualment no sempre es va a la missa. El Dilluns de Pasqua és tradició que es reunissin dues o tres famílies o un grup d'amics i que anessin a menjar a algun indret del camp la mona plegats, en un àpat en el qual no mancava el conill a la brasa, la paella i, sobretot, el vi.

La mona és un dels pastissos més típics de Catalunya, però d'on ve exactament aquesta tradició de regalar-la i menjar-la el dilluns de Pasqua? L'existència d'aquest pastís dolç està documentada per primer cop el segle XV, tot i que molts historiadors asseguren que ja des d'abans es menjaven mones a Catalunya.

Quan es feien a casa, aquestes menges eren una mena de tortell fet amb pasta de pa i on era costum posar-hi ous amb la closca pintada.

L'etimologia d'aquest nom, prové de l'àrab antic. En aquesta llengua, s'utilitzava el mot "mûna", que servia per definir el tribut d'arrendament de terres que es pagava amb pastissos, ous durs i altres productes agrícoles; vol dir regal o provisió de la boca. Aquesta paraula hauria passat al llatí, que hauria adaptat el mot fins a convertir-lo en "munda", nom amb què es coneixien les paneres ornades i plenes d'objectes, particularment coques i pastissos. El costum es podria haver estès per Roma, on aquest regal hauria pres el nom de "monus". L'evolució del nom explicaria la raó de la nomenclatura actual.